

۱۹۵ راهکار ملی اشتغال

مقدمه

بیکاری در سالهای اخیر معلول دو عامل رشد جمعیت و کاهش نرخ رشد اقتصادی می‌باشد، به گونه‌ای که اینک به عنوان مُخل فرآیند توسعه ملی تلقی شده و بسیاری از آرمانهای انقلاب اسلامی را به چالش کشانده است.

پدیده‌هایی چون اعتیاد، خلافتکاری، قانون‌ستیزی، هنجارشکنی که در ارتباط تنگاتنگ با بیکاری، فقر و محرومیت می‌باشند از مرز اعتدال گذشته و به تدریج به عرف جامعه تبدیل شده‌اند. چنین معضلاتی به همراه خروج سرمایه‌های انسانی و مادی از کشور، نشان‌دهنده وجود کاستی‌ها و نارسایی‌های ژرف و عمیق و فراگیر در کارکردهای اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بوده، به طوری که به پدیده بیکاری دامن زده است.

طرح مشکل بیکاری و پیدا نمودن راه‌گریز و برون‌رفت از آن، موضوع بحث اکثر محافل عمومی و علمی می‌باشد. در محافل حاکمیتی نیز اغلب با ارائه راه‌حل‌های کوتاه مدتی چون ضربتی اشتغال و اعطای وام‌های خوداشتغالی به این مشکل پرداخته شده است.

آنچه مسلم است مشکل بیکاری در کوتاه مدت قابل حل نبوده و راه‌لهای دراز مدت نیز مستلزم شناسایی چالشها و مشکلات موجود در حوزه‌های مختلف سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، قانونگذاری و ... و رفع هر یک از آنها می‌باشد.

مقاله حاضر که به عنوان راهکارهای ملی اشتغال ارائه شده، حاصل بحث و تبادل نظر تعدادی از تصمیم‌سازان، صاحب‌نظران، پژوهشگران، مسؤولان و کارشناسان سازمانها و دستگاههای اجرایی کشور در برنامه «سلسله نشستهای علمی اشتغال» سال ۱۳۸۱ پیرامون موضوعات اشتغال می‌باشد که مشکلات و چالشهای موجود در حوزه‌های مختلف را شناسایی و به صورت راهکار در اختیار قرار می‌دهد.

امید است مسؤولین امر به نحو مناسب از آن بهره‌برداری نموده و با فایق آمدن بر موانع و مشکلات موجود، بتوانند حرکتی اساسی را در جهت رشد و اعتلای کشور به ثمر رسانند.

عزم سران و مسؤولان عالی کشور

در چند سال اخیر رشد فزاینده بیکاری که معلول علل و عوامل مختلف می‌باشد، به صورت دغدغه‌ای برای مسؤولان و دولتمردان کشور درآمده است. دولت با در نظر گرفتن سیاستها و برنامه‌های مختلفی چون؛ ایجاد معاونت‌های اشتغال در وزارتخانه‌ها، طرح ضربتی اشتغال، تخصیص ردیف بودجه برای اشتغالی و ... سعی در مهار و مقابله جدی با این بحران نموده است. اما به نظر می‌رسد که سیاستهای مذکور به تنهایی برای مقابله با این بحران، کافی نبوده و شایسته است که مسؤولین و دولتمردان، موارد ذیل را نیز مد نظر قرار دهند:

- توجه تمامی قوا و مسؤولان عالی کشور به اجماع، هماهنگی و تعامل میان قوای سه گانه برای پیشبرد امور
- توجه جدی به حل مسأله اشتغال به عنوان یک مسأله ملی
- التزام و پایبندی به اجرای تمام قوانین موجود در کشور بالاخص قانون اساسی
- اصولی و منطقی نمودن روابط دیپلماتیک با سایر کشورها
- تداوم و استمرار بر سیاست تنش‌زدایی و توسعه روابط با سایر کشورها
- همخوان نمودن سیاستهای داخلی کشور با سیاستهای خارجی آن
- فراهم نمودن امنیت سرمایه‌گذاری به عنوان یکی از عوامل مؤثر در رشد و توسعه اشتغال
- پرهیز از هرگونه تصمیم‌گیری سریع و شتابان
- توجه جدی به تولیدات ملی به منظور تقویت و استقلال اقتصادی و ایجاد اشتغال در کشور
- توجه جدی به قاچاق کالا و جلوگیری از آن به منظور حمایت از صنایع و تولیدات داخلی
- توجه به حل مسائلی نظیر اقتصاد انحصاری و اقتصاد فاقد توزیع عادلانه یارانه به عنوان عوامل تأثیرگذار در افزایش بیکاری و کاهش اشتغال
- اصلاح مدیریت کلان کشور و استقرار مدیریت کارا در کنار مدیران توانمند و آگاه
- توجه به حاکم نمودن نظام شایسته‌سالاری در کشور و اعتلای نظام کارشناسی

برنامه‌ریزیها و سیاست‌گذاریهای کلان (فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی)

سیاستگذاری بعنوان پایه و اساس برنامه‌ریزی و تدوین قوانین و مقررات، و برنامه‌ریزی به معنای مشخص نمودن طرح کار و نقشه برای حرکت‌های آینده می‌باشد. در این فرایند، تمامی برنامه‌ریزیها و قوانین و مقررات متأثر از سیاستگذاریهایی بوده و از آن نشأت می‌گیرند. در کشور ما برخی از مشکلات موجود در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی به سیاستگذاریهایی تصمیم‌سازان کشور برمی‌گردد. بنابراین با توجه به اهمیت موضوع، شایسته است که برنامه‌ریزان و سیاستگذاران کشور، با دقت و مذاقه وافر در جهت برنامه‌ریزی صحیح و اصولی، قدم برداشته و توجه خود را به موارد ذیل معطوف نمایند:

- تدوین استراتژی توسعه با توجه به اصول علمی و مبانی نظری
- توجه به مقوله بیکاری به عنوان معلول (و نه علت)
- توجه به بکارگیری برنامه‌های منظم میان مدت و بلند مدت برای رفع مشکل بیکاری
- تعمیم و عمومیت دادن امر ایجاد اشتغال به تمامی وزارتخانه‌ها، سازمانها و شوراهای
- برنامه‌ریزی و مشخص نمودن حدود و ثغور معین برای دخالت دولت در امر اشتغال
- متمرکز شدن فعالیتهای دولت به امور نظارتی و پشتیبانی و پرهیز از امور تصدیگری در عرصه‌های تولیدی
- برنامه‌ریزی مناسب در جهت ارائه خدمات اشتغال به بیکاران برای ایجاد مشاغل مولد
- تغییر وظایف و فعالیت معاونین اشتغال وزارتخانه‌ها از فاز اجرایی به فاز نظارتی
- انجام برنامه‌ریزی مناسب برای غنی‌سازی و ارتقای سطح دانش شغلی کارکنان دولت
- توجه به برنامه‌ریزی صحیح و اصولی در متناسب نمودن میزان عرضه نیروی کار دانش‌آموخته با تقاضای بازار کار
- فراهم آوردن زمینه مناسب برای ایجاد نظام جامع تأمین اجتماعی و بیمه
- توجه به مقوله تهاجم فرهنگی به عنوان عامل مؤثر در استعمار اقتصادی و سیاسی کشور
- فراهم کردن امکانات استقلال علمی و فرهنگی کشور از طریق اشاعه و گسترش فنون و انتقال تکنولوژی
- توجه دستگاهها و وزارتخانه‌های متولی امر فرهنگ در جهت نهادینه نمودن فرهنگ کار، تولید، مصرف و اقتصاد
- بالا بردن فرهنگ عمومی جامعه در جهت استفاده از تولیدات داخلی
- توجه نمودن به تولیدات ملی و فراهم آوردن زمینه مناسب جهت افزایش کیفیت و مرغوبیت آنها

- تدوین استراتژی مشخص و معین برای بخشهای مختلف اقتصادی بر پایه اصول نظری از سوی مدیریت کلان کشور
- انجام برنامه‌ریزیهای بلند مدت اقتصادی و پرهیز از سطحی‌نگری در حوزه سرمایه‌گذاری جهت ایجاد اشتغال
- توجه به پارامترهای کلان اقتصادی مانند تولید، صادرات و واردات، نرخ ارز، نرخ بهره تسهیلات اعطایی، انواع سیاست‌گذارها، امنیت اقتصادی و خط فقر به عنوان عوامل مؤثر در ایجاد اشتغال
- نگاه توأمان ابزاری و اجرایی به پدیده‌های اقتصادی
- تغییر نگرش به متغیرهای اقتصادی به طور عام و متغیر اشتغال به طور خاص
- اصلاح ساختار اقتصادی از جمله شیوه تخصیص منابع، بهره‌وری از عوامل تولید، سرمایه و نیروی کار
- توجه به کاهش هزینه‌های مبادله در اقتصاد
- توجه وزارت امور خارجه به مکلف نمودن سفیران کشور به اتخاذ سیاست اقتصادی فعال و پویا
- توجه به بهره‌گیری مناسب از ظرفیتهای بلا استفاده در صنایع
- انطباق نظام بانکی و بیمه‌ای کشور با نیازهای بخش‌های مختلف اقتصادی (صنعت، کشاورزی و خدمات)
- توجه دولت به فراهم آوردن زمینه‌ای جهت ایجاد تعادل در بازارهای تولید، پول و سرمایه به عنوان بازارهای تأثیرگذار بر

بازار کار

- توجه به شفاف نمودن سیاستهای پولی و بانکی به عنوان عامل تأثیرگذار در رشد و شکوفایی اقتصادی و ایجاد اشتغال
- منطبق نمودن میزان ارائه تسهیلات از سوی بانکها و مؤسسات اعتباری با نیازهای مشاغل
- کاهش نرخ بهره تسهیلات بانکی و رعایت نمودن سقف مدت زمان بازپرداخت آنها به طرحهای اشتغالزا
- توجه به قابل پیش‌بینی بودن نرخ بهره بانکی و نرخ ارز برای سرمایه‌گذاران
- حذف بروکراسی حاکم بر دستگاههای مالی - نظارتی اعم از دولتی و غیر دولتی
- توجه ویژه به فاکتورهای مؤثر در افزایش بهره‌وری نیروی کار و سرمایه
- فراهم آوردن شرایط مناسب برای جذب سرمایه‌گذاران خارجی
- توجه تمامی وزارتخانه‌ها خصوصاً وزارت امور خارجه و وزارت اقتصاد و دارایی به جذب سرمایه‌گذاران خارجی
- توجه به سرمایه‌گذاری مناسب در مناطق مختلف کشور، متناسب با پتانسیل‌ها و امکانات بالقوه موجود در آن مناطق
- توجه به سرمایه‌گذاری بر روی محصولات دارای ارزش افزوده بالا
- تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری بر روی طرحهای زودبازده و متکی بر نیروی انسانی
- توجه به ایجاد زمینه مناسب برای جذب جهانگرد و توریست

قوانین و مقررات

قوانین و مقررات به مثابه راهنمای حرکت و معرف خطوط قرمز برای جلوگیری از تخطی و تجاوز از اصول متعارف و مشخص در هر زمینه‌ای می‌باشد. قوانین و مقررات در جوامع مختلف، بعنوان رکن پیشرفت در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بوده، بطوریکه تمامی فعالیتها مستلزم حرکت در این چارچوب می‌باشد. در شرایطی که در کشور ما بیکاری به یک بحران بزرگ تبدیل شده است، بازنگری و اصلاح قوانین و آئین‌نامه‌ها در بخشهای مختلف اقتصادی، سیاسی و فرهنگی، ضروری به نظر می‌رسد، بنابراین شایسته است قانونگذاران کشور در جهت رفع این بحران، تلاش وافر نموده و موارد ذیل را نیز مد نظر قرار دهند:

- اصلاح قوانین مالکیتی، بانکی، بازرگانی و مالیاتی کشور
- اصلاح سیستم بانکی کشور در جهت رفع موانع موجود در اعطای وام و تسهیلات و حذف بوروکراسی اداری
- اصلاح قوانین و مقررات بانکها و صندوقهای اعتباری به منظور:

 - سهل الوصول نمودن اعتبارات و تسهیلات اعطایی
 - افزایش مدت زمان باز پرداخت اعتبارات و تسهیلات اعطایی
 - پایین آوردن نرخ بهره اعتبارات و تسهیلات اعطایی

- حذف مقررات کاهش دهنده جذب سرمایه‌گذاری در بخشهای مختلف اقتصادی (صنعت، کشاورزی و خدمات)
- توجه به رفع مشکلات و موانع موجود در قوانین و مقررات تأسیس و فعالیت تعاونیها
- پیش‌بینی قوانین تشویقی و ارائه تسهیلات ویژه به کارآفرینان دارای نیروی کار زیاد

آموزش - پژوهش - اطلاع‌رسانی

آموزش

امروزه آموزش و بهسازی منابع انسانی به عنوان یکی از استراتژیهای اصلی دستیابی به سرمایه انسانی و سازگاری مثبت با شرایط تغییر جامعه بوده و به عنوان دو معیار رقابتی و برتری میان کشورها محسوب می‌شود. نیروی انسانی آموزش دیده در هر

جامعه، ارزشمندترین سرمایه و ابزار بسیار مهمی در جهت تولید ثروت و رسیدن به اهداف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی محسوب شده، بطوریکه رشد و توسعه جوامع، با میزان آموزش نیروی انسانی آن جوامع ارتباط مستقیمی دارد. از این رو با توجه به اهمیت موضوع آموزش و نقش آن در رشد و بالندگی جوامع، ضروری است که در کشور ما به این مقوله توجه وافر شده و مسئولین و برنامه‌ریزان کشور، در برنامه‌ریزی‌های خود موارد ذیل را مد نظر قرار دهند:

- توجه به مقوله آموزش نیروی انسانی به عنوان مهمترین عامل در جهت رفع معضل اشتغال
- توجه مراکز آموزش عالی به ارائه آموزشهای منطبق با نیازهای شغلی بازار کار
- مهارت بخشیدن و ایجاد آمادگی و علاقه جهت اشتغال مولد در بخشهای کشاورزی، صنعت و خدمات
- توجه به آموزش و بازآموزی بیکاران جهت بالا بردن سطح مهارت و توانمندی آنان
- تربیت نیروی انسانی ماهر و کارآمد از طریق آموزش دانش‌های عمومی و حرکت در جهت افزایش مهارتهای شغلی آنان
- توجه به آموزشهای فنی و حرفه‌ای به منظور توانمندسازی افراد و خودکفایی و قطع وابستگی کشور
- توجه و همکاری کلیه بنگاههای اقتصادی (خصوصی و غیرخصوصی) در اجرای آموزشهای فنی و حرفه‌ای و مهارتی
- کاهش توجه سیستم آموزشی و استخدامی کشور به مقوله مدرک‌گرایی
- اصلاح ساختار آموزشی کشور از مدرک‌گرایی به تخصص‌گرایی

پژوهش

امروزه، پژوهش و نوآوری به عنوان یکی از مهمترین مسائل حیاتی و نیروی محرکه پیشرفت، توسعه و دستیابی به رفاه و استقلال واقعی جوامع مطرح بوده، بطوریکه میزان سرمایه‌گذاری و توجه به پژوهش، متضمن رشد و توسعه کشورها و یکی از شاخصه‌های توسعه‌یافتگی جوامع محسوب می‌شود. بنابراین با توجه به نقش مؤثر تحقیقات در پیشبرد امور، شایسته است که مسئولین و برنامه‌ریزان کشور به این موضوع توجه داشته و در برنامه‌ریزیهای خود، موارد ذیل را مد نظر داشته باشند:

- شناسایی پتانسیلها و توانمندیهای موجود در بخشهای مختلف اقتصادی
- شناسایی مشاغل و حرف مولد جهت افزایش درآمد ملی، رفع بیکاری و وابستگی اقتصادی
- شناسایی و ترویج مشاغل مورد نیاز جامعه
- ارزیابی و آمارگیری مستمر از میزان موفقیت برنامه‌های توسعه اجتماعی - اقتصادی و فرهنگی ۵ ساله کشور

اطلاع رسانی

اطلاعات و اطلاع رسانی از دیرباز با حیات بشر عجین بوده و رشد، توسعه و ایجاد شغل در جوامع انسانی، مرهون و مدیون آگاهی و شناخت ابناء بشر از دنیای پیرامون خود بوده است. بشر امروزی بدلیل مواجه شدن با حجم عظیمی از اطلاعات که معلول پیشرفت جوامع انسانی است، از سر درگمی شدیدی رنج برده، بطوریکه جهت رفع آن بدنبال مأمّن و ملجایی برای دستیابی به اطلاعات صحیح می باشد. اطلاع رسانی صحیح از جمله وظایف سازمانها و دستگاههای مختلف در تعامل با جامعه می باشد و گسترش ارتباطات در جهان حاضر باعث گردیده، این وظیفه به عنوان معیاری اساسی در ارزیابی عملکرد دستگاهها محسوب گردد، بنابراین با توجه به نقش اطلاع رسانی در ارائه اطلاعات و آگاهی به افکار عمومی، شایسته است که مسؤولین و برنامه ریزان کشور به این مقوله توجه داشته و موارد ذیل را مد نظر قرار دهند:

- توجه به توسعه گردش آزاد اطلاعات به عنوان عامل مؤثر در رشد، توسعه و شکوفایی کشور

- توجه مسؤولین کشور به انجام اطلاع رسانی مناسب در تمامی زمینهها

- توجه تمامی دستگاههای کشور به اطلاع رسانی صحیح و مناسب به نیروی کار، کارفرما و بازار کار

- ارائه اطلاعات و آمار دقیق از وضعیت اشتغال و بیکاران کشور جهت انجام سیاست گذاریهای صحیح و اصولی

- توجه به معرفی و شناساندن رشتههای شغلی به دانش آموزان

صنعت - کشاورزی

صنعت و کشاورزی به عنوان دو بخش مهم اقتصادی، زیربنای توسعه و رشد و شکوفایی تمامی جوامع محسوب می شوند. توجه به برنامه ریزی و تعیین سیاستهای اصولی جهت شناسایی پتانسیلها و مزیتها نسبی کشور در زیربخشهای این دو بخش، جزء اساسی ترین اقدامات می باشد. هم اکنون در کشور ما، برای بخشهای صنعت و کشاورزی، استراتژیهای جداگانه ای را تدوین و ترسیم نموده اند. در صورتیکه ضروری است که این دو بخش به همراه بخش خدمات، برنامه ریزی خود را بصورت هماهنگ با یکدیگر و با نگاه به چشم اندازهای عمومی توسعه کشور انجام دهند، بنابراین امید است که مسؤولان و برنامه ریزان کشور به این دو بخش توجه وافری داشته و در برنامه ریزیهای خود موارد ذیل را مد نظر قرار دهند:

صنعت

- توجه و حمایت دولت از واحدها و بنگاههای تولیدی کوچک به عنوان بزرگترین گروه تولیدکننده

- توجه و سرمایه گذاری دولت و بخش خصوصی به صنایع تبدیلی به عنوان یکی از مهمترین زمینههای اشتغالزا

- ترغیب سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در بخش صنایع تبدیلی
- توجه به سرمایه‌گذاری در تولید کیت‌های الکترونیکی، مکانیکی و هنری

کشاورزی

- تدوین استراتژی بلند مدت در بخش کشاورزی
- توجه به حل مشکلات ساختاری بخش کشاورزی از جمله نظام بهره‌برداری خرد و پراکندگی اراضی
- ایجاد مراکز توسعه یکپارچه جوامع محلی با محوریت کشاورزی
- کاهش واردات محصولات کشاورزی تولیدپذیر
- تدوین سیاست‌های حمایتی مناسب از سرمایه‌گذاران بخش کشاورزی
- توجه جدی به سرمایه‌گذاری مناسب در بخش کشاورزی
- تشویق سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی
- توجه به شناساندن جایگاه واقعی شاغلین متخصص بخش کشاورزی به جامعه
- توجه به پرورش متخصصین کشاورزی بر اساس نیاز و تقاضای اقتصادی این بخش
- کاهش قدر مطلق و قدر نسبی شاغلین غیرمتخصص بخش کشاورزی و افزایش قدر مطلق و قدر نسبی نیروی متخصص و آموزش دیده

- توجه به تخصصی نمودن کارها در مراحل مختلف تولید محصولات کشاورزی
- ایجاد مراکز خصوصی تهیه و توزیع نهاده‌های کشاورزی
- ایجاد شرکتهای پژوهشی خصوصی کشاورزی برای متخصصین
- ایجاد شرکتهای ترویجی خصوصی کشاورزی
- توجه به حل نمودن مشکلات سیستم بازاریابی محصولات کشاورزی
- توجه به حل نمودن مشکلات سیستم حمل و نقل محصولات کشاورزی
- انتقال صنایع تبدیلی کشاورزی اعم از صنایع غذایی، منسوجات، چوب از بخش صنعت به بخش کشاورزی

تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات (ICT)

پدیده‌ای که امروزه از آن به عنوان ICT (فناوری اطلاعات و ارتباطات) یاد می‌شود در طی کل دوره زندگی بشر تنها با دو مورد دیگر (انقلاب کشاورزی و انقلاب صنعتی) قابل مقایسه است. در جهان حاضر، این پدیده به طور گسترده‌ای به عنوان ابزار قدرتمند برای رفع مشکلات و ایجاد اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی مطرح شده و به سرعت وضعیت سنتی مشاغل را که سالیان سال انسانها به آن خو گرفته بودند تغییر داده و زمینه‌ای مناسب برای توسعه بخشهای کلیدی فراهم می‌نماید. زمینه‌های بسیار مساعدی در کشور وجود دارد که اگر با تدبیر، درایت و تصمیم‌گیری منطقی از آن استفاده شود، امکان ایجاد اشتغال از راه توسعه این فناوری در جامعه هموار خواهد شد، بنابراین شایسته است که مسؤولان و برنامه‌ریزان کشور توجه وافری به این زمینه داشته و موارد ذیل را در برنامه‌ریزیهای خود مد نظر قرار دهند:

- فراهم آوردن زمینه مناسب در جهت کاهش فاصله دیجیتالی کشور با کشورهای پیشرفته
- توجه به تدوین یک چشم‌انداز و نگاه آرمانی (Vision) دقیق در حوزه فن‌آوری اطلاعات
- سرمایه‌گذاری در بخش فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان یکی از زمینه‌های اشتغالزا و ابزار توسعه جهان آینده
- توجه به رفع موانع قانونی، سیاسی و بازرگانی موجود در جهت رشد و توسعه تکنولوژی اطلاعات در تمامی ابعاد آن
- توجه به شفاف‌سازی اولویت‌شغلی در طرح راهبردی ICT کشور در زمینه‌های خدمات، صنعت و اقتصاد
- فراهم آوردن زمینه مناسب جهت رشد و توسعه تکنولوژی اطلاعات در تمامی شهرها و روستاها
- توجه به گسترش ASPها (Application Service Provider) در جهت رشد و توسعه تکنولوژی اطلاعات و اشتغال
- توجه به فراهم آوردن زمینه مناسب برای ایجاد دولت الکترونیکی، پول الکترونیکی، بانکداری الکترونیکی و تجارت الکترونیکی

- توجه سیستم بانکی کشور به فراهم آوردن زمینه مناسب جهت توسعه خدمات بانکی الکترونیکی و فراهم آوردن زمینه مناسب جهت استفاده از کارتهای اعتباری و پولهای الکترونیکی
- توجه به افزایش پهنای باند اینترنت به عنوان عامل مؤثر در توسعه مشاغل اینترنتی
- توجه ویژه دولت به مقوله تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات (ICT) به عنوان یکی از عوامل مهم توسعه «کار از راه دور» و به عنوان زمینه‌ای با ویژگیهای:

- انعطاف‌پذیری به لحاظ زمانی و مکانی

- خویش‌فرمایی

- روابط استخدامی متنوع

- نیاز به سرمایه اندک

- بهره‌وری بالا

- توجه ویژه به فرهنگ‌سازی مناسب جهت نهادینه کردن و انجام «کار از راه دور»

- توجه به الگوبرداری مناسب از تجارب سایر کشورها در زمینه «کار از راه دور» و بومی‌سازی آن

- توجه و حمایت دولت در ایجاد مراکزی جهت انجام کار از راه دور (Tele work)

- توجه به نهادسازی مناسب مانند ایجاد Tele Center , Tele Cottage , Tele Village جهت ایجاد و توسعه «کار از راه دور»

- توجه به ارتقاء ظرفیتهای تخصصی و مهارتی فارغ‌التحصیلان تا سطح استانداردهای جهانی جهت انجام رقابت در بازار «کار از

راه دور»

- توجه ویژه به آموزش زبان انگلیسی به عنوان یکی از ابزار اصلی مورد نیاز جهت انجام «کار از راه دور»

- توجه و حمایت از تولیدکنندگان نرم‌افزارهای ملی

- توجه به رعایت نمودن قانون کپی رایت نرم‌افزارها در جهت توسعه مشاغل IT

- توجه به تولید نرم‌افزارهای توسعه‌دهنده فرآیند «کار از راه دور»

- سرمایه‌گذاری در تولید نرم‌افزارهای مختلف خصوصاً سرگرمیهای آموزشی

آموزش و پرورش

امروزه در تمام جوامع بشری، نظام آموزش و پرورش اساس توسعه و پیشرفت محسوب می‌شود. به عبارت دیگر آموزش و پرورش نقطه آغاز همه تحولات جوامع بشری است زیرا بدون در اختیار داشتن نیروهای آموزش دیده قدم گذاشتن در مسیر توسعه امری ناممکن بوده و بیشتر مشکلات ساختاری کشورهای در حال توسعه، ریشه در ضعفهای بنیادی نظامهای آموزش و پرورش آنها دارد. متأسفانه نظام آموزش و پرورش کشور ما نیز از این عمل مستثنی نبوده و هم‌اکنون کاستی‌های اساسی آن نمایان شده است. با وجود تلاش همه جانبه مسؤولان نظام برای کاستن مشکلات ساختاری این بخش، به علت همگام نبودن آن با استانداردهای روز جهان، بیشتر سیاستهای اتخاذ شده برای حل موضعی اشکالات آن مؤثر واقع نشده و فارغ‌التحصیل این بخش در نهایت گرفتار غربال کنکورهای سراسری می‌شوند، البته هم‌اکنون به همت دولت محترم و مسؤولان رده بالای نظام، فضای ایجاد تغییر و تحولات اساسی در بخش آموزش و پرورش کشور فراهم شده است که امید است برنامه‌ریزان و مسؤولین کشور با توجه بیشتر به این مقوله، در برنامه‌ریزیهای خویش موارد ذیل را مد نظر قرار دهند:

- انعطاف‌پذیری نظام آموزش و پرورش کشور متناسب با امکانات و مقتضیات محیط و نوع و سطح علاقه و استعداد

دانش‌آموزان

- تعریف میزان ظرفیت رشته‌های مختلف تحصیلی در مقطع دبیرستان بر اساس نیاز بازار کار
- شناخت، پرورش و هدایت استعدادهای دانش‌آموزان در جهت اعتلای فرد و جامعه
- هدایت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس استعداد، علاقه و کوشش آنان
- تقویت روحیه تعاون و کار گروهی در کلیه فعالیتهای آموزشی و پرورشی
- برنامه‌ریزی در جهت توجه به جنبه‌های پرورشی به شکل منسجم و نظام‌یافته
- برنامه‌ریزی در جهت توجه به اصل واگذاری مسؤلیت به دانش‌آموزان
- تدوین و اجرای برنامه‌های تقویت‌کننده توان تفکر، تحلیل، نقد و انتقاد در دانش‌آموزان
- توجه به طرح مباحث نظری همراه با آزمایش و استفاده از ابزار و وسایل لازم به منظور توانمندسازی دانش‌آموزان
- توجه به فعالیت‌های یدی در کنار آموزش‌های نظری در مقاطع مختلف تحصیلی
- توجه سیستم بانکی کشور به اعطای تسهیلات به متقاضیان تأسیس آموزشگاه‌های علمی آزاد
- افزایش سقف تسهیلات بانکی برای خرید و احداث مدارس

بهداشت و درمان

بخش بهداشت و درمان یکی از بخشهای اساسی و مورد توجه همه جوامع بشری امروزی بوده، به گونه‌ای که می‌توان ادعا کرد که این بخش به دلیل توجه سیاستگذاران در بیشتر کشورهای جهان از توسعه کافی برخوردار شده و یکی از نشانه‌های آن افزایش کیفیت استانداردهای زیستی در اقصی نقاط جهان است.

بخش بهداشت و درمان کشور ما نیز به واسطه پیشینه تاریخی آن، بیش از بخشهای دیگر مورد توجه مسؤولان نظام می‌باشد به همین جهت تقریباً می‌توان ادعا کرد که بیشتر زمینه‌ها مطابق با استانداردهای جهانی و حتی در مواردی فراتر از آن حرکت نموده است. اما مشکلی که امروزه دامن‌گیر بخش بهداشت و درمان کشور شده مسأله افزایش خروجی دانش‌آموختگان پزشکی است که در نوع خود ریشه در تبلیغات و بزرگنمایی‌های بعضاً غیر واقعی رشته‌های تحصیلی پزشکی در میان جوانان کشور دارد. البته قداست حرفه طبابت بر هیچ کس پوشیده نیست ولی مقدس‌نمایی بیش از اندازه نیز تبعات منفی خاص خود را دارد که از آن میان می‌توان به هجوم بی‌رویه و بدون حساب و کتاب جوانان برای تحصیل رشته‌های پزشکی اشاره کرد. بنابراین،

مسأله‌ای که در اینجا نمود واقعی پیدا کرده است، مسأله بیکاری و ایجاد اشتغال برای دانش‌آموختگان این رشته است، که شایسته است برنامه‌ریزان و مسؤولان کشور در جهت حل این مشکل، گام‌های اساسی برداشته و در برنامه‌ریزیها و سیاستگذاریهای خود، موارد ذیل را مد نظر قرار دهند:

- اختصاص سهم بیشتری از GDP کشور به سیستم سلامت
- اصلاح سیستم سلامت کشور با اهداف رضایت مندی، دسترسی عمومی، اثر بخشی، کارایی و کیفیت
- اصلاح سیستم سلامت کشور در جهت ایجاد پزشک خانواده و سیستم پیشگیری و ارجاع
- فراهم آوردن زمینه‌ای جهت ارائه خدمات سلامتی در منازل
- مشخص نمودن نیاز واقعی به نیروی انسانی متخصص در سیستم سلامت با توجه به نیاز روز
- جلوگیری از تعدد شغل پزشکان و پیرا پزشکان
- منطقی نمودن مراجعه به پزشک و مصرف منطقی دارو به عنوان عوامل تأثیرگذار در اشتغال‌زایی و سرمایه‌گذاری در بخش بهداشت و درمان کشور
- ساماندهی سیستم بخش غیردولتی در راستای مسؤولیت‌پذیری و هماهنگی در ارائه خدمات در تمامی زمینه‌های بهداشتی و درمانی
- بکارگیری سیستم بهداشتی و درمانی بخش خصوصی در راستا و تکمیل سیستم سلامت دولتی
- توجه به ساماندهی فارغ‌التحصیلان پزشکی در قالب تعاونی‌های محلی

حمل و نقل

صنعت حمل و نقل به عنوان یکی از پایه‌های توسعه هر کشوری محسوب شده، بطوریکه هر گونه پیشرفت و توسعه همه جانبه بدون در اختیار داشتن یک ناوگان حمل و نقل کارآمد و مدرن امکان‌پذیر نیست. با وجودی که این صنعت در طول یک دهه اخیر شاهد تحولات شگرفی در تمام ابعاد خود بوده است ولی متأسفانه ناوگان حمل و نقل کشور ما با وجود تمام تلاش‌های در خور توجه شرکت‌های خودروسازی داخلی در چند سال اخیر و به اعتراف مسؤولان این بخش، هنوز نتوانسته است خود را به طور کامل و پا به پای استانداردهای جهانی بازسازی نماید. بنابراین با توجه به اینکه این صنعت بعنوان یکی از پایه‌های اساسی توسعه بوده و رشد و پیشرفت بخش‌های مختلف اقتصادی ارتباط مستقیم و تنگاتنگ با رشد این صنعت دارد، ضروری است که مسؤولان و برنامه‌ریزان کشور به این صنعت توجه داشته و راهکارهای کلان ذیل را که در کوتاه مدت و میان مدت می‌تواند باعث رشد و پویایی آن گردد، مد نظر قرار دهند:

- رفع ضعف شدید موجود در زیرساخت‌های عمرانی از جمله خطوط حمل و نقل جاده‌ای، ریلی و هوایی
- توجه به فعال نمودن بخش خصوصی در حمل و نقل جاده‌ای، ریلی و هوایی
- بکارگیری نیروی با سواد، ناوگان نو و توزیع مناسب منابع در بخش‌های مختلف حمل و نقل
- کاهش دخالت و رفع محدودیتهای نظام دیوان‌سالاری دولت در بخش حمل و نقل
- صیانت از مشاغل موجود و توسعه مشاغل جدید در بخش حمل و نقل
- بازنگری و اصلاح قوانین موجود در بخش حمل و نقل، متناسب با نیازها و حوائج مردم و تغییر و تحول تکنولوژیکی
- جایگزینی کارکنان خارجی در بخش حمل و نقل
- کاهش ساعات کار در مشاغل حساس از جمله رانندگی
- نظارت بر اعتبارات تخصیص یافته به امر اشتغالزایی در بخش حمل و نقل
- تشویق به تولید داخلی مواد و قطعات مورد نیاز لوکوموتیو، کامیون، کشتی و غیره
- استفاده از ظرفیتهای خالی موجود در زیرساخت‌های حمل و نقل کشور
- کوتاه کردن زمان بهره‌برداری از پروژه‌های حمل و نقل و عمرانی
- استفاده از منابع بلااستفاده و یا کم بازده بخش حمل و نقل
- جایگزینی واردات ماشین‌آلات و تجهیزات مورد نیاز بخش حمل و نقل
- بررسی مشاغل رایج در کشورهای دیگر در بخش حمل و نقل هوایی، ریلی و جاده‌ای

افزون بر آن با توجه به پتانسیل موجود در بخش حمل و نقل کشور، عمده راهکارهای این بخش که سهم قابل توجهی را در توسعه آن دارا می‌باشد، در قالب طرحهای اشتغالزا به صورت ذیل ارائه می‌گردد:

- توجه به ایجاد مراکز رفاهی و تفریحی در پایانه‌های کشور
- توسعه و نوسازی ناوگان حمل و نقل جاده‌ای
- تشکیل شرکتهای تعاونی و خصوصی راهداری
- تشکیل اتحادیه شرکتهای تولیدی و توزیعی قطعات ماشین‌آلات سنگین
- الزام شرکتهای حمل و نقل مسافری به انتخاب مدیران از میان دارندگان تحصیلات عالی (یا انطباق مدیران حاضر با شرایط مذکور)

- ایجاد مراکز امداد رسانی پزشکی جاده‌ای
- ایجاد مراکز کنترل سلامت رانندگان (پزشک حمل و نقل)
- توجه به امداد رسانی فنی جاده‌ای
- ساماندهی و توسعه مجتمعهای رفاهی - خدماتی بین راهی
- نظارت بر نحوه به کارگیری ماشین‌آلات راهسازی و راهداری
- احداث واحد تولیدی جایگزین قیر در کشور
- ایجاد شرکتهای خدماتی رفاهی رانندگان
- کنترل حمل و نقل بار و مسافر بصورت ماهواره‌ای
- تبلیغات حاشیه جاده‌ها
- ایجاد فضای سبز در حریم راهها
- خروج حمل و نقل کشور از سیستم راننده مالکی به شرکت مالکی
- فراهم نمودن شرایط لازم برای حمل و نقل حجاج در عربستان
- راهاندازی شرکتهای حمل و نقل هوایی (AIRTAXI)
- خصوصی سازی فرودگاههای کوچک

- واگذاری غرفه‌ها و اماکن تجاری فرودگاهها
- احداث فروشگاههای زنجیره‌ای در فرودگاهها
- احداث مراکز تفریحی و ورزشی در فرودگاهها
- چاپ و توزیع مجموعه اطلاعات پروازی
- ایجاد تعاونیهایی چند منظوره خدمات دریایی
- انتقال حجاج از طریق کشتی به عربستان
- ایجاد مراکز بهداشتی و درمانی در مبادی بنادر کشور
- صدور خدمات فنی و مهندسی و آموزشی در بخشهای مختلف
- ایجاد مؤسسات اعتباری حمل و نقل
- ایجاد مراکز مشاوره و اطلاع‌رسانی حمل و نقل

اعزام نیروی کار به خارج از کشور

بدلیل بحرانی شدن مسأله بیکاری و به خطر افتادن امنیت ملی، راهکارهای متفاوتی جهت حل این بحران ارائه گردیده است. اعزام نیروی کار به خارج از کشور که در ماده ۵۳ برنامه سوم توسعه به عنوان راه‌حلی جهت بیکاری به آن نگریسته شده است، متأسفانه بدلیل وجود برخی موانع و مشکلات، نتوانسته در جهت اعزام نیروی کار به خارج از کشور موفق عمل نموده و کارنامه مثبتی از خود بر جای بگذارد، امید است که مسؤولان و دستگاههای ذیربط با بررسی نواقص و مشکلات موجود و مد نظر قرار دادن موارد ذیل بتوانند با اعزام نیروی کار واجد شرایط به خارج از کشور، تا حدودی بحران بیکاری را مرتفع سازند:

- انجام برنامه‌ریزی اساسی در سطح کلان جهت توسعه اشتغال در خارج از کشور
- توجه مجلس شورای اسلامی به برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مناسب در جهت اعزام نیروی کار به خارج از کشور
- لزوم توجه جدی و همکاری تمامی وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی، امور خارجه، اقتصاد و دارایی و بانک مرکزی در اعزام

نیروی کار به خارج از کشور

- توجه دولت به سرمایه‌گذاری مناسب برای اعزام نیروی کار به خارج از کشور
- ایجاد و تأسیس مراکز جهت اعزام نیروی کار به خارج از کشور
- توجه به فعال‌سازی بخش خصوصی در اعزام نیروی کار به خارج از کشور

- توجه به شناسایی مهارت‌های شغلی مورد نیاز کشورهای متقاضی نیروی کار
- افزایش و ارتقاء سطح مهارت‌های شغلی متقاضیان کار در خارج از کشور
- ایجاد مراکزی جهت ارتقاء سطح مهارت‌های شغلی متقاضیان کار در خارج از کشور
- ایجاد مراکزی جهت آموزش زبان تخصصی حرفه‌ای برای متقاضیان کار در خارج از کشور و آشنا نمودن آنها با آداب و رسوم و فرهنگ کشور مورد نظر

- برنامه‌ریزی در جهت اجرای طرح Work and Holiday Visa جهت انجام تفریح و کار و آشنایی با زبان ملل مختلف

نتیجه‌گیری:

نتایج حاصل از راهکارهای ارائه شده بیانگر آن است که رفع معضل بیکاری در کشور مستلزم توجه تمامی قوا و مسؤولان عالی کشور به اجماع، هماهنگی و تعامل میان سه قوه برای پیشبرد امور، اصولی و منطقی نمودن روابط دیپلماتیک با سایر کشورها، همخوان نمودن سیاست‌های داخلی کشور با سیاست‌های خارجی آن، حل مشکلاتی نظیر اقتصاد انحصاری و قاچاق کالا، فراهم نمودن امنیت سرمایه‌گذاری و حاکم نمودن نظام شایسته‌سالاری در کشور می‌باشد.

همچنین تدوین استراتژی مشخص و معین بر پایه اصول علمی و نظری در بخش‌های مختلف فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و ... از سوی تصمیم‌سازان و سیاستگذاران کشور، بازنگری و به روز نمودن قوانین و مقررات و آئین‌نامه‌ها در ابعاد مختلف به ویژه قوانین بانکی، بازرگانی و مالیاتی، بهبود ساختار مدیریتی و استقرار مدیریت کارا در کنار مدیران توانمند و آگاه، از دیگر عوامل مؤثر در جهت رفع این معضل و رشد و اعتلای جامعه می‌باشد.

در راستای ایجاد و توسعه اشتغال به ویژه برای دانش‌آموختگان دانشگاهها، شناسایی پتانسیلها و مزیت‌های نسبی در بخش‌های مختلف اقتصادی و پویایی در ایجاد مزیت‌های جدید، اصلاح ساختار آموزشی کشور، انطباق آموزش‌های عمومی و تخصصی مراکز آموزش عالی با نیازهای شغلی بازار کار، افزایش مهارت‌های شغلی افراد و توانمندسازی آنان و اطلاع‌رسانی شفاف و مناسب در همه زمینه‌ها از ضروریات امر می‌باشد.

افزون بر آن به منظور تحقق اهداف اشتغال‌زایی در حوزه‌ها و بخش‌های مختلف، حمایت دولت از واحدهای تولیدی و بنگاه‌های اقتصادی کوچک، تشویق و ترغیب سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در بخش‌هایی چون صنایع تبدیلی، تدوین استراتژی بلند مدت در بخش کشاورزی و حل مشکلات ساختاری آن از جمله نظام بهره‌برداری، آموزشی، واردات، بازاریابی، حمل و نقل و ... تخصصی نمودن کارها در مراحل مختلف تولید محصولات کشاورزی، تدوین چشم‌انداز و نگاه آرمانی (Vision) دقیق در حوزه فناوری اطلاعات، تقویت روحیه تعاون و کار گروهی در بخش آموزش و پرورش، اصلاح سیستم

سلامت کشور با اهداف رضایت‌مندی، دسترسی عمومی، اثربخشی، کارآیی و کیفیت و ایجاد سیستم پیشگیری و ارجاع،
صیانت از مشاغل موجود و توسعه مشاغل جدید در بخشهای حمل و نقل، نیرو و ... از موضوعات حائز اهمیت می‌باشد.
در خاتمه، انجام برنامه‌ریزی اساسی در جهت توسعه اشتغال برون‌مرزی و اعزام نیروی کار به خارج از کشور نیز از
مقولاتی است که باید مورد توجه قرار گیرد.